LINDESNES KOMMUNE

Statsforvalteren i Agder
Postboks 504
4804 ARENDAL

Fagstillinger rådmann

Dato: 07.06.2023
Vår ref.: 22/04947-183
Deres ref.:
Saksbehandler: Joakim Damkås
Telefon:

Innsigelser til kommuneplanens arealdel i Lindesnes kommune - forslag til løsninger

Klikk eller trykk her for å skrive inn tekst.

Ved henvendelse angående saken vennligst referer til saksnr.: 22/04947

Det vises til høring av kommuneplanens arealdel – Lindesnes, Statsforvalters merknader og varslede innsigelser av 15.5 og referat fra dialogmøte med Statsforvalter den 22.5.2023.

Kommuneplanens arealdel ble drøftet med ad-hoc utvalg for kommuneplanrevisjon den 23.5 og fremmet for behandling i utvalg for plan og samfunnsutvikling (UPS) den 1.6. UPS er kommunens politiske fagutvalg for kommuneplanbehandling. Utvalgets behandling gir føringer for hvordan Lindesnes kommune skal foreslå å løse innsigelsene. Protokoll fra behandlingen vedlegges.

I det påfølgende gjennomgås hver enkel innsigelse med våre forslag til hvordan de kan løses. Løsningsforslagene er basert på nevnte korrespondanser og dialogmøte samt politiske behandling i Lindesnes kommune. I henhold til veileder søkes innsigelsene løst gjennom dialog før evt. meklingsmøte. Som avklart med saksbehandler hos Statsforvalter sender vi også over et oppdatert kunnskapsgrunnlag der hvor det er påpekt mangler ved dette. Dokumentasjonen vedlegges til Statsforvalters vurdering.

1) **T5 (innspill nr. 42) Spangereid Camping og (innspill nr. 19) Vikingland**
   Lindesnes kommune foreslår å imøtekomme innsigelsen ved å endre til turistformål i kommuneplanen kun det området som er blitt gitt dispensasjon i kommuneplanen (Spangereid Camping).

2) **B83 (innspill nr. 16) Tyttebærbakken**
   Lindesnes kommune foreslår å trekke dette forslaget nå og heller komme tilbake til det i neste rullering av kommuneplanen der en vil utarbeide et mer grundig kunnskapsgrunnlag i forhold til boligbehov, naturmangfold og jordvern blant annet, slik det påpekes i innsigelsen til dette arealformålet.

3) N17 (innspill nr. 19) GE Healthcare

I brev fra Statsforvalter oppsummeres innsigelsene til foreslått næringsområde N17 slik (min utheving):

På bakgrunn av vurderingene over fremmer Statsforvalteren innsigelse til foreslått næringsformål N17. Det foreligger en reell sannsynlighet for negative konsekvenser for nasjonale og/eller viktige regionale miljøverdier, og ***kunnskapsgrunnlaget er ikke tilstrekkelig*** *for å kunne ta stilling til og avveie disse konsekvensene, her under* ***mangler det konkrete vurderinger av vannforskriften § 12****. Vi viser til Retningslinjer for Fylkesmannens bruk av innsigelse for å ivareta samfunnssikkerheten i arealplanlegging, og fremmer også innsigelse på grunn av* ***manglende risikovurderinger i henhold til hensynsonen H350_3****.*

I etterkant av mottatt innsigelse har det foregått et betydelig arbeid for å skaffe til veie et kunnskapsgrunnlag som er tilstrekkelig på dette plannivået for å kunne ta stilling til og avveie konsekvensene. Dette arbeidet er utført i et samarbeid mellom bedriften GE, Lindesnes kommune og vannområdekoordinator for vannområdet. GE Healthcare engasjerte også Rambøll til å gjennomføre en marinbiologisk undersøkelse av ålegressenga i Grønnevika for å få ny kunnskap om status pr. i dag. Engas størrelse og klassifisering som lokalt viktig virker å være uendret. Rapporten fra undersøkelsen er vedlagt dette brevet.

§ 12 vurdering:

Rapporten danner sammen med øvrig tilgjengelig kunnskap om alternativene grunnlag for vurderingen som følger:

Steg 1: Vurder om tiltaket kan føre til at vannet forringes eller vil være til hinder for at miljømålet oppnås § 4-7. Vurderingene og avveiningene skal fremgå av saken (altså være skriftlige). Steg 1 gjelder for alle enkeltvedtak om ny aktivitet eller nye inngrep.

Det er i kommunens planprosess gjennomført konsekvensanalyse av tiltak Nr 19 GE Healthcare. I vurderingen fremgår det at kystvannsforekomsten Ramslandsvågen (0132030700-c), som er en terskelfjord, har svært god økologisk tilstand. Vannforekomsten har også god kjemisk tilstand, ref vann-nett.no.

Naturmangfold:

Under vurderingen av naturmangfold burde det kommet frem at det totalt er registrert 4 – fire - ulike forekomster av ålegress i Ramslandsvågen, alle klassifisert som lokalt viktige med ulik størrelse. Ålegressenga ved Fugleneset er desidert størst og utgjør halvparten av forekomsten. Enga i Grønnevika utgjør ca 20-25%. Rambøll har gjennomført en undersøkelse av utbredelse og statusen til enga, og denne virker å være uendret.

Rambøll så også nærmere på koblingen mot gytefelt for kysttorsk i Remefjorden. De dominerende strømforholdene ved utløpet av Ramslandsvågen er ikke i favør av

spredning av egg/larver med vannmassen inn, men det kan heller ikke utelukkes. Vi skjønner også at kysttorsken anses som relativt stedegen.

Vannmiljø:

I seksjonen for vannmiljø har vi trukket frem at det er en risiko for at man ikke skal klare å beholde den svært gode økologiske tilstanden i vannforekomsten. Forringelse i denne sammenheng betyr en varig kryssing av klassifikasjonsgrense.

I vann-nett.no ser vi nå at det virker å være manglende registreringer. Data fra bedriften GEs mangeårige overvåkingsprogram og andre undersøkelser som er lagt inn vises, dessverre ikke. Disse rapportene med detaljert underlag er imidlertid offentlig tilgjengelige på norske-utslipp.no og vises også i vann-miljø databasen.

I konsekvensanalysen trekkes bekk 023-188-R i Ramsdalen og bekk 023-185-R fra Mønestadvannet fram, som begge kommer ut i området innenfor Fugleneset. Begge bekkene er preget av forsuring. Ved nærmere gjennomgang er det vanskelig å se hvordan en utfylling i Grønnevika vil kunne påvirke tilstanden oppstrøms i disse bekkene, ei heller vannføringen.

Avsluttende vurdering *«Det antas at en fylling ved GE vil redusere tilstanden i kystvannsforekomsten betraktelig» (vår understreking).*

Det er etter gjennomgangen vanskelig å se klare årsak-virkning sammenhenger som støtter opp under konklusjonen i konsekvensanalysen om at en utfylling ved GE vil redusere tilstanden i kystvannsforekomsten betraktelig.

Vi må her be om en nærmere forklaring på hvordan en utfylling i Grønnevika betraktelig vil svekke tilstanden, da dette er avgjørende for vurderingen av om det vil være endringer i miljøkvalitet.

Forurenset grunn og sjøbunn:

GE har gjennom sitt overvåkingsprogram gjort grundige tredjepartsundersøkelser over mange år knyttet til effekten av bedriftens regulære utslipp. Disse undersøkelsene dekker både sjøbunnen i Ramslandsvågen samt områdene utenfor, og er registrert på Vannmiljo.no og norske-utslipp.no. De gir en utførlig dokumentasjon på tilstanden over det tidsrommet de har vært gjennomført. De gir en god oversikt over tilstanden.

Hvis det mot formodning skulle finnes noen forurensinger som ikke bør spres, så vil et mulig tiltak mot spredning av disse være en tildekking av sjøbunnen, dvs tilsvarende det aktuelle tiltaket.

Steg 2: Hvis ja på steg 1: Vurder om vilkårene i § 12 er oppfylt.

Er alle praktisk gjennomførbare tiltak satt inn for å begrense negativ utvikling i vannforekomsten?
Terskelen ved Høilandsholmene og moloen fra vestlig side av vågen sammen med svak

strøm medfører begrenset vannutskiftningen i området. Det faktum at det er en terskelfjord er drivende for oksygentilstanden i dypvannet. Undersøkelsene fra overvåkingsprogrammet viser at denne tilstanden var til stede lenge før GE Healthcare etablerte seg i området.

Lokal påvirkning i Grønnevika/Ramslandsvågen er kun via sjøvann som tas inn til indirekte kjøling av prosess og hvor varmere returvann returneres til sjø. Bedriften har vært i samtaler med lokale interessenter rundt utnyttelse av varmen i returvannet, men dette har så langt ikke resultert i konkrete tiltak.

Siden 1986 har prosessavløpsvann og overflatevann fra GE Healthcare blitt ledet i rør til et utslippspunkt utenfor terskelen til Ramslandsvågen, dvs. ut av denne vannforekomsten. Bedriftens utslipp er regulert av Miljødirektoratet og det gjennomføres jevnlige undersøkelser av vannsøyle og bunnforhold iht overvåkingsprogram. Dette programmet kjøres av -uavhengig tredjepart og gir god oversikt over relevante forhold i vannsøylen og bunnforhold. Resultatene ligger offentlig tilgjengelig på norskeutslipp.no (Norske utslipp, Virksomhet).

Er samfunnsnytten større enn tapet av miljøkvalitet?
GE Healthcare As er en betydelig produsent av kontrastvæsker for medisinsk billeddiagnostikk (røntgen, MRI, CT) i global sammenheng. Anlegget forsyner 3 andre GE-bedrifter med kontrastmidler hvorav en er lokalisert i Oslo. De to andre ligger i hhv Cork i Irland og Shanghai i Kina. Bedriftens produkter dekker over 40% av verdensbehovet for denne type diagnoseprodukter. Produktene er avgjørende for diagnostisering og behandling av alvorlige sykdommer og skader, samt er kritiske i gjennomføringen av ulike typer kirurgiske inngrep. Bedriften står for 2% av norsk fastlandseksport. Årlig får i dag 100 millioner pasienter behandling med bedriftens produkter og dette antallet er ventet å øke betydelig de nærmeste årene.

Bedriften er, for å kunne dekke etterspørselen i markedet, inne i en ekspansjonsfase hvor det skal investeres betydelige beløp i en økning av kapasiteten ved anlegget gjennom ekspansjon av produksjonslinjer, lagringstanker og gjenvinningssystemer. I tillegg kommer utvidelse av tilhørende støttefunksjoner som laboratorier, etc.

Samfunnsnytten er klart større enn tapet av miljøkvalitet.

Er andre alternativer som er vesentlig bedre miljømessig manglende teknisk gjennomførbare, eller er kostnadene uforholdsmessig store?
Bedriften har gjennom mange år jobbet med å effektivisere sin drift slik at en kan konkurrere med øvrige aktører på verdensmarkedet. Dette medfører kontinuerlig fokus på en mest mulig optimal vareflyt og ressursutnyttelse i fabrikkene for å holde kostnadene og miljøpåvirkningen nede. Nærhet mellom ulike funksjoner og prosesslinjer er svært viktig for å få til en effektiv og bærekraftig drift av anlegget

I forhold til arealer for videre ekspansjon har bedriften vurdert både arealer som er i bedriftens eie og arealer i de nærmeste omgivelsene. Dette er i tråd med Vannforskriftens §12. Fire ulike alternativer har vært identifisert og vurdert:

1. **Utnyttelse av arealet nord for Fylkesvei 460** – Inngår i dagens industriområde, men den offentlige veien som går gjennom Ramslandsvågen industriområde er en blokkerende faktor for intern logistikk. Den begrenser utnyttelsen av området og gir store begrensninger i forhold til byggeforbud langs veien. Veien har også negativ påvirkning på utnyttelsen av dagens fabrikkområde pga hensynssonene rundt bedriften.

    - Etablering av industriell aktivitet nord for Fv460 betinger iht bestemmelsene i reguleringsplanen, bruk av adkomst via Gare Næringspark. Dette gir en vesentlig økning i kjøredistanse for intern logistikk (1-2 km i hver retning). Det vil også medføre en vesentlig økning i kostnader knyttet til intern logistikk og en økning i bedriftens CO2 utslipp. Det vi også være tidkrevende da denne transporten betinger passering av sikringsbarrierer i hver ende. Det innebærer også en utfordring mht trafikksikkerhet med omfattende saktegående transport (truck) på fylkesveien. Anses ikke å være et reelt alternativ.

    - En omlegging av Fv460 i tunnel (ca 1 km) gjennom Vågsåsen for å fjerne blokkeringen er kostnadsmessig grovt uforholdsmessig og vil på kort sikt også medføre stor økning i klimagassutslipp. Det vil også berøre aktive jordbruksarealer på Gare. En slik omlegging kan ikke finansieres av bedriften. Alternativet er ikke realistisk på kort eller mellomlang sikt.

    - Planfri kryssing av Fv460 som alternativ til atkomst via Gare, vil også ha svært høy kostnad. Høydeforskjellen mellom søndre og nordre del av industriområdet gjør at eneste løsning er knyttet til det sterkt trafikkerte området rundt dagens hovedinnkjørsel. Høydeforskjellen gir også utfordringer i forhold til utnyttelsen av området. Vil gi en kortere kjørestrekning, men vil uansett bidra til økte CO2-utslipp og vanskeligere intern logistikk. Alternativet er ikke å anbefale ut fra kostnader og trafikksikkerhet.

    - Bedriften er omfattet av Storulykkeforskriften og en flytting av lagring av kjemikalier eller kjemisk produksjon vil ha betydning for hensynssonene rundt bedriften. Det er stor sannsynlighet for at en her vil ha konflikt mellom indre hensynssone H350_1 og fylkesveien. Alternativet er ikke å anbefale.

2. **Alternative utnyttbare arealer i området øst og sør for bedriften** – potensielle områder er allerede båndlagt til friluftsområder (Trones, statlig sikrede områder) eller eksisterende aktivitet. Friområdene representerer en stor verdi lokalt og regionalt og er flittig benyttet. Ekspansjon mot øst og sør er derfor ikke et reelt alternativ. Ekspansjon i denne retningen ville også medføre kortere avstand til bebyggelse på Gare, Spangereid sentrum og verneområdet i Kjerkevågen. Det vil også i tillegg til økt samfunnsrisiko medføre økte utslipp av drivhusgasser som CO2 og økte kostnader knyttet til intern logistikk. Utfordringer knyttet til topografien vil også være gjeldende for disse områdene. Alternativet er ikke realistisk gjennomførbart hverken ut fra kostnader, miljøpåvirkning eller samfunnshensyn.

3. **Alternative arealer i nord-øst i retning Gahre og Spangereid** er aktive jordbruksarealer og en ekspansjon i denne retning vil bringe industriell aktivitet tettere inn på verneområdet i Kjerkevågen, boligområdene på Gare/Spangereid sentrum samt eksisterende aktivitet på Vikingland/campingplasser. Det vil også pga distansen medføre en vesentlig økning i kostnader knyttet til intern logistikk og en økning i bedriftens CO2 utslipp. Det innebærer også en utfordring mht trafikksikkerhet med omfattende saktegående transport (truck) på fylkesveien. Anses ikke å være et reelt alternativ.

4. **Utbygd fabrikkområde sør for Fv460** – Topografien i industriområdet som gir god skjerming mot boligområdene på Gahre og Spangereid, gjør også at det er kostnadskrevende å utnytte. Utbygging på eksisterende områder vil generere store mengder utsprengt overskuddsstein. Den mest bærekraftige utnyttelsen av overskuddsstein vil være å benytte denne lokalt til å skape økte arealer for industriell virksomhet innenfor industriområdet gjennom utfylling i sjø. Dette vil møte behovet for samlokalisering/nærhet og vil begrense klimagassutslippene knyttet til transport av steinmassene og intern logistikk.

    - Utfyllingsalternativet har negativ påvirkning på ålegresset som er registrert i Grønnevika. Det er ytterligere 3 ålegressenger i Ramlandsvågen, alle klassifisert som lokalt viktige. Ålegressenga ved Fugleneset er desidert størst og utgjør halvparten av forekomsten. Enga i Grønnevika utgjør under en fjerdedel og er ikke avgjørende for ålegresspopulasjonen i Ramslandsvågen.

    - Utfylling vil trigge grunnundersøkelser i Grønnevika. Det er i dag ingen registrerte kjente forurensinger i utfyllingsområdet. Gjennomføring av tiltak under utfyllingsarbeidet for å begrense effekten på spredning av bunnsedimenter, ref miljødirektoratets side om utfylling i sjø: https://www.miljodirektoratet.no/ansvarsomrader/vann-hav-og-kyst/mudre-dumpe-utfylling/. Valg av metodikk for å minimere spredningsrisiko og negative miljøeffekter i sjøen vil avhenge av forholdene.

    - Registrerte kulturminner i Grønnevika – Det er registrert 4 skipsankre og en røys med ballaststein på 2 lokasjoner i Grønnevika. Utfylling vil måtte medføre nærmere undersøkelser og eventuelt opphenting av fornminnene. Anses som mindre omfattende og fullt gjennomførbart i samarbeid med vernemyndighetene. Det er gjennomført oppfølgende møte med Norsk Maritimt Museum som er kulturminnevernets landsdelsinstitusjon for forvaltning av kulturminner under vann og konklusjonen støttes av disse.

    - Kulturminner i Litlehavnsvika – I den nærliggende Litlehavnsvika er det flere registreringer med bl.a. rester av et mindre skip. Det er foretatt midlertidige arkeologiske undersøkelser i Litlehavnsvika. Utfylling vil måtte medføre nærmere undersøkelser og eventuelt opphenting av

fornminnene. Anses som mer omfattende, men mulig i samarbeid med vernemyndighetene. Dette støttes også av Maritimt museum.

Konklusjon:
Tilrettelegging for bedriftens videre utvikling gjennom en fortetting av anlegget innenfor eksisterende industriområde med sikring av ytterligere arealer ved utfylling i sjø i Grønnevika, dvs alternativ 4, er den mest bærekraftige løsning på både kort og lengre sikt. Øvrige alternativer er kostnadsmessig mye dyrere og har andre negative sideeffekter.

Dette vil medføre at ålegressenga blir dekket over, men samtidig unngås økning i CO_2-utslipp, negativ samfunnspåvirkning og økt risiko for verneområdet i Kjerkevågen.

Basert på vurderingen ovenfor av de ulike alternativene opp mot hverandre, anser vi kriteriene i andre avsnitt av vannforskriftens § 12 for å være oppfylt. Det er ikke identifisert flere praktisk mulige tiltak, eller tiltak som er uten uforholdsmessig store kostnader og økning i miljøpåvirkning.

Samfunnsnytten er klart større enn tapet av miljøkvalitet.

<u>Risikovurdering i henhold til hensynssone H350_3</u>

Dagens situasjon - 2023:
Hensynssone H350_3 er etablert i tråd med DSBs veiledere «Retningslinjer for kvantitative risikovurderinger for anlegg som håndterer farlig stoff», «Veileder om sikkerheten rundt storulykkevirksomheter» og «Sikkerheten rundt anlegg som håndterer brannfarlige, reaksjonsfarlige, trykksatte og eksplosjonsfarlige stoffer». Underlaget er oppdatert ved to anledninger etter etableringen i 2019.

Gjeldende ytre hensynssone (H350_5) berører Ramlandssiden i et mindre område over en strekning på under 300m og inntil 0-50 m innover land mellom Reinertstøodden og Reierstø. I området er det naust og småbåthavn. Ingen av disse aktivitetene er uforenlige med retningslinjene i forskriften.

Det henvises også til vedlagte utsnitt av restriksjoner i ytre, midtre og indre soner vedlagt.

Nærmeste overnatting er Lindesnes Fjordferien som har et mindre ferieanlegg i sjøkanten. Dette ligger utenfor H350_3 og er ikke berørt.

Fremtidig situasjon:
Endringer som vil medføre vesentlig endring i risikobildet ved og rundt GE HealthCare AS anlegg, er underlagt samtykkebehandling i regi av Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). I en slik behandling vil risiko for omliggende bebyggelse og aktiviteter være et sentralt tema.

Med den industrielle aktivitet som GE HealthCare AS planlegger plassert på ny fylling i Ramslandsvågen er det ingen indikasjoner på at dette vil ekspandere Hensynssone H350_3 inn over bebyggelsen «Ramsland» vest for Ramslandsvågen. Dette fremkommer av gjennomgang med GE og deres Process Safety Manager Tore Husby som også er kontakt mot DSB og som ivaretar Storulykke og beredskap ved anlegget.

Konklusjon:
Vi anser derfor ikke at utfylling i sjøen med etablering av industriell aktivitet på denne vil medføre noen vesentlig endring i hensynssone H350_3 i forhold til dagens aktivitet.

4) **Havn (innspill nr. 73) Havneområde Dyrstadvågen**
Innsigelsen foreslås imøtekommet ved å redusere utstrekningen på havneområdet ihht. Statsforvalters forventninger slik de er kommunisert i innsigelse og påfølgende administrativ dialog på epost. Bilde av ny utstrekning er vedlagt brevet.

5) **BRU5 (innspill nr. 71) Massetak Bjelland**
BRU5 fjernes fra arealplankartet slik at arealformål blir som i dag – LNF.

Innsigelser til bestemmelser:

6) **3.1 a) første og andre ledd.**
Vedlagt oversendes notat ihht. Statsforvalters ønske jf. dialogmøte 22. mai vedrørende H-områdene. Som det var enighet om tilføyes følgende tekst: *Utnyttelsen måles ut fra et tomteareal på maksimalt 1 dekar.*

7) **3.5 a) første og andre kulepunkt.**
Denne innsigelsen foreslås løst på samme måte som pkt. 3.1 a – ved endring av bestemmelsene i pkt. 3.1 vil innsigelsen etter vår oppfatning være løst. Det vises for øvrig til notat.

Med hilsen

Joakim Damkås

Brevet er elektronisk godkjent og har ingen signatur

Vedlegg:
Arealformål - restriksjoner
Dyrstadvågen kart

M-Not-1350056134-Ålegress_Grønnviga
Beskrivelse av H-områdene